

مرور تاریخ

محمدابراهیم بذانی

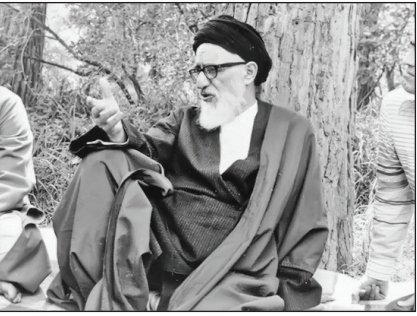
هدایت طالقانی

سال ۱۳۳۷ در گوشه‌های از تهران پایگاه مبارزاتی جدیدی علیه طاغوت توسط آیت‌الله سیدمحمود طالقانی راه‌اندازی شد؛ مسجد هدایت، نزدیک چهارراه استانبول؛ جایی که لاله‌زار و استانبول آن زمان به هم می‌رسیدند. در مسجد در کوچه پارک باز می‌شد. کوچه بن‌بست بود و انتهایش یک سینما؛ سینما پارک، سردر مسجد تابلویی با این بیت بود: «متاع کفر و دین بی‌مشتی نیست است گروهی این، گروهی آن یستندند.»

مسجد هدایت با دعوت حاج حبیب‌الله میل‌ساز از آیت‌الله طالقانی برای برگزاری تفسیر قرآن، هفته‌ای یک‌بار میزبان ایشان بود اما مسجد هدایت حکایت غربی داشت. مسجد در نزدیکی سینماها و کباب‌رها و مشروب فروشی‌های آن زمان واقع شده بود. به همین خاطر خیلی از مذهبی‌های آن روزگار به طالقانی خرده می‌گرفتند: چرا رفتی آنجا نماز می‌خوانی؟ مثلا یک‌بار پسرعموی او مقابلش ایستاد و پرسید: «چرا رفتی وسط محله عرق فروش‌ها نماز می‌خوانی؟» آقای طالقانی هم می‌گوید: «مسلمان کردن آدم متدین زحمتی ندارد. او خودش نماز را بهتر از من و شما می‌خواند. اگر بتوانیم پای یکی از اینها را که درویر کباب‌ه پرسه می‌زند، به مسجد باز کنیم، کاری انجام داده‌ام.»

آن روزها در دانشگاه مسلمان بودن ننگ‌وعار بود. بچه مسلمان‌ها با شرم‌ندگی نماز می‌خواندند. اغلب هم نماز را می‌گذاشتند وقتی رفتند خانه بخوانند. در کلاس‌های درس هم آزادی وجود نداشت و نمی‌توانستی نظرات مذهبی‌ات را آزادانه بگویی. استادان بی‌دین دانشگاه به‌نظرات دین‌دارها می‌گرفتند، یک‌طرفه داوری می‌کردند و در نهایت محکوم می‌کردند. دانشجوی‌های مذهبی دنبال جایی بودند تا جواب سؤال‌هایشان را بگیرند. در این اوضاع‌واحوال، مسجد هدایت که آقای طالقانی راه انداخته بود، ج‌سای خوبی برای بحث کردن، نظر دادن و نقد کردن بود. غیر از دانشگاه‌ها، کسان دیگری هم مجذوب سخنران مسجد هدایت می‌شدند. یکی‌شان محمدعلی رجایی بود. براساس اسناد ساواک، نقش این پایگاه در تنویر اذهان مردم به‌خصوص جوانان، افشار تحصیل کرده، نخبگان و روشنفکران از اهمیت‌والایی برخوردار بوده است. تفسیر قرآن کریم از جمله اصلی‌ترین فعالیت‌های آیت‌الله طالقانی در مسجد هدایت بود که بارها ساواک به‌خطر آن ایشان را دستگیر کرد.

آیت‌الله طالقانی بخش اعظم فعالیت‌ها و اقدامات سیاسی خود را در برنام‌های مسجد هدایت دنبال می‌کرد. در سال‌های خفخان پس از کودتای ۲۸مرداد۱۳۳۲، طالقانی ۲کتاب «حکومت در اسلام» و «اسلام و مالکیت» منتشر کرد. کتاب‌ها توسط دانشجویان که به مسجد هدایت رفت‌وآمد داشتند در جوامع دانشگاهی توزیع می‌شد و اثرات جدی در مبارزات گروه‌ها و جریانات با رژیم داشت. مسجد هدایت در عیدمبعث سال ۱۳۳۶ شاهد یک سخنرانی مهم از آیت‌الله طالقانی بود که منجر به تشکیل جبهه ملی دوم شد. در آن روز چنان جمعیتی به مسجد آمده بودند که همه در های مسجد باز بود و عده زیادی در خیابان و کوچه کنار مسجد ایستاده بودند و سخنرانی را گوش می‌دادند. پس از این اتفاقات بود که حساسیت رژیم روی مسجد هدایت زیاد شده بود. چند نفر را مأمور کرده بودند که تمام‌وقت در مسجد باشند و هر اتفاقی که می‌افتد، گزارش دهند. حتی یکی از آنها به‌عنوان مراقب از مسجد هدایت استخدام رسمی شده بود. بعضی‌هایشان حتی شناخته شده بودند. کباب‌بعد از سخنرانی، آقای طالقانی نشسته بود با چند نفر صحبت می‌کرد. یکی از همین مأمورهای ساواک هم نشسته بود و از دور نگاه می‌کرد. ناگهان آقای طالقانی داد زد و گفت: «مگر نمی‌بینی سخنرانی تمام شده. هرچی می‌خواستی ضبط کنی، کردی. حالا برو.» این حساسیت‌ها بالا گرفت. در نهایت رژیم تصمیم گرفت تا مسجد هدایت را ببندد. در نتیجه جلسات هفتگی مسجد به‌صورت سیرا و مخفیانه در خانه‌فعالان سیاسی تهران و کرج برقرار شد. مجموعه سخنرانی‌های آقای طالقانی در این مجالس مخفی جمع‌آوری می‌شد و به‌صورت کتاب، مخفیانه چاپ می‌شد تا بدست همگان برسد.

مسجد هدایت در سال‌های بین ۴۲تا انقلاب ۵۷، چندین بار توسط حکومت بسته شده بود و هر بار با آزادی آیت‌الله محمود طالقانی از زندان ساواک، تالاش برای بازگشایی مسجد انجام می‌شد و فعالیت‌های انقلابی جدی‌تر دنبال می‌شد. مسجد هدایت آن روزها تنها جلسات تفسیر قرآن نبود و طالقانی از هر فرصتی برای کمک به مبارزه با نیروهای انقلابی بهره می‌برد. ایشان تنها داغ‌ه ایران نداشت و به مردم مسلمان پیرامون هم فکرمی می‌کرد. در سی‌ام مرداد ۱۳۴۸ مسجدالاقصی به‌دست رژیم صهیونیستی به آتش کشیده شد. این موضوع خشم مسلمانان را برانگیخت اما رژیم شاه مانع اجرای هرگونه مراسم برای اظهار تأسف و انزجار مردم شد ولی سیدمحمود طالقانی در همان سال برای اولین‌بار اقدامی عملی برای دفاع و حمایت از مردم فلسطین در ایران انجام داد. او در روز عیدفطر، درحالی‌که جمعیت زیادی برای اقامه نماز به مسجد هدایت آمده بودند، به بیان خطبه‌هایی دربارهٔ نفرت و انزجار از اسرائیل پرداخت و در آخر هم گفت: «من فطر پیام را برای کمک به فلسطینی‌ها می‌دهم. و از همه می‌خواهم فطر به خود را برای کمک به آنها بدهند.» در مسجد ولوله افتاد. آقای طالقانی و مهندس بازگان فطر به‌ها را جمع می‌کردند. خیلی‌ها بیشتر از سهم فطر به‌شان پول دادند. در مدت کمی مبلغ زیادی جمع‌آوری شد.

مسجد هدایت هم‌پای انقلاب شاگرد تربیت کرد و تجربه آموخت. با پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۳بهمن ۵۷جلسات تفسیر قرآن مسجد هدایت به شکل وسیع‌تری در نمازجمعه تهران و برنامه‌های رادیو و تلویزیون آقای طالقانی جای گرفت. از آن‌پس مسجد هدایت به اندازه شاگردان تربیت‌یافته‌اش وسعت یافت؛ شاگردانی که در مکتب آیت‌الله طالقانی درس‌ها آموختند و نقش بزرگی در پیروزی و پایداری انقلاب داشتند و دارند.

سیدابراهیم

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

اندیشه

پرتوی از قرآن

درنگی بر تاریخچه کتابت قرآن از منظر مرحوم آیت‌الله طالقانی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

سیدابراهیم رضوی

گرفته بودند، زعمای مسلمانان را نگران ساخت، بدین جهت با پیشنهاد «حذیغه بن یمان» خلیفه سوم «عثمان» دستور داد تا آنچه قرآن در دست قرآن‌ان چیست؟ جز این نمی‌توان گفت که قرآنی که امیرالمؤمنین علیه‌السلام جمع فرمود و در میان خاندانش باقی‌گذاردمشتمل بر مطالبی از معارف الهی و شأن نزول و تأویل و تفسیر و بیان و مصادیق و رموزی در پیرامون آن راه بوده. شوق و ذوق سرشار آن حضرت به گرفتن حقایق از سرچشمه وحی و عنایت خاص رسول اکرم صلی‌الله علیه و آله به تعلیم آن حضرت و ملازمت دائمی‌تر جز در غزه تبوک و مسافرت به یمن) و سابقه زندگانی، همه مؤید همین مسلماتان به‌هم پیوستند و در شهر یربث (مدینه‌الرسول) مرکز گرفتند، آیات و سوره‌ها‌یی که مبین حقوق و حدود و اصول قوانین و احکام و عبادات و خطبه‌های جهاد است در مواقع و هنگامه‌ای متناسب نازل شد. نومسلمانان تازه چشم‌گشوده به قرآن، با شوق و شیفتگی، با جان و دل، هر سوره و آیه‌ای که نازل می‌شد فرامی‌گرفتند و بیشتر آنها آیات را در صفحات ذهن خود ضبط می‌کردند و آنها که نوشتن می‌دانستند روی پوست و صفحه‌های ورق و سنگ‌های صاف و استخوان‌های یهن می‌نوشتند و آياتی که به‌حسب مواقع متفرق نازل شده بود به‌دستور رسول‌اکرم(ص) در ردیف سوره‌ها و آیات مخصوص قرار می‌دادند، بسه این ترتیب تا آخرین آیات نازل‌ه را مسلمانانی که در محضر آن حضرت بودند به‌حسب قدرت حفظ و کتابت و مدت حضور در خاطر خود ضبط کردند و نویسندگان نوشتند.

آنگاه که داستان هجرت پیش آمد و مسلمانان به‌هم پیوستند و در شهر یربث (مدینه‌الرسول) مرکز گرفتند، آیات و سوره‌ها‌یی که مبین حقوق و حدود و اصول قوانین و احکام و عبادات و خطبه‌های جهاد است در مواقع و هنگامه‌ای متناسب نازل شد. نومسلمانان تازه چشم‌گشوده به قرآن، با شوق و شیفتگی، با جان و دل، هر سوره و آیه‌ای که نازل می‌شد فرامی‌گرفتند و بیشتر آنها آیات را در صفحات ذهن خود ضبط می‌کردند و آنها که نوشتن می‌دانستند روی پوست و صفحه‌های ورق و سنگ‌های صاف و استخوان‌های یهن می‌نوشتند و آياتی که به‌حسب مواقع متفرق نازل شده بود به‌دستور رسول‌اکرم(ص) در ردیف سوره‌ها و آیات مخصوص قرار می‌دادند، بسه این ترتیب تا آخرین آیات نازل‌ه را مسلمانانی که در محضر آن حضرت بودند به‌حسب قدرت حفظ و کتابت و مدت حضور در خاطر خود ضبط کردند و نویسندگان نوشتند.

آنگاه که داستان هجرت پیش آمد و مسلمانان به‌هم پیوستند و در شهر یربث (مدینه‌الرسول) مرکز گرفتند، آیات و سوره‌ها‌یی که مبین حقوق و حدود و اصول قوانین و احکام و عبادات و خطبه‌های جهاد است در مواقع و هنگامه‌ای متناسب نازل شد. نومسلمانان تازه چشم‌گشوده به قرآن، با شوق و شیفتگی، با جان و دل، هر سوره و آیه‌ای که نازل می‌شد فرامی‌گرفتند و بیشتر آنها آیات را در صفحات ذهن خود ضبط می‌کردند و آنها که نوشتن می‌دانستند روی پوست و صفحه‌های ورق و سنگ‌های صاف و استخوان‌های یهن می‌نوشتند و آياتی که به‌حسب مواقع متفرق نازل شده بود به‌دستور رسول‌اکرم(ص) در ردیف سوره‌ها و آیات مخصوص قرار می‌دادند، بسه این ترتیب تا آخرین آیات نازل‌ه را مسلمانانی که در محضر آن حضرت بودند به‌حسب قدرت حفظ و کتابت و مدت حضور در خاطر خود ضبط کردند و نویسندگان نوشتند.

آنگاه که داستان هجرت پیش آمد و مسلمانان به‌هم پیوستند و در شهر یربث (مدینه‌الرسول) مرکز گرفتند، آیات و سوره‌ها‌یی که مبین حقوق و حدود و اصول قوانین و احکام و عبادات و خطبه‌های جهاد است در مواقع و هنگامه‌ای متناسب نازل شد. نومسلمانان تازه چشم‌گشوده به قرآن، با شوق و شیفتگی، با جان و دل، هر سوره و آیه‌ای که نازل می‌شد فرامی‌گرفتند و بیشتر آنها آیات را در صفحات ذهن خود ضبط می‌کردند و آنها که نوشتن می‌دانستند روی پوست و صفحه‌های ورق و سنگ‌های صاف و استخوان‌های یهن می‌نوشتند و آياتی که به‌حسب مواقع متفرق نازل شده بود به‌دستور رسول‌اکرم(ص) در ردیف سوره‌ها و آیات مخصوص قرار می‌دادند، بسه این ترتیب تا آخرین آیات نازل‌ه را مسلمانانی که در محضر آن حضرت بودند به‌حسب قدرت حفظ و کتابت و مدت حضور در خاطر خود ضبط کردند و نویسندگان نوشتند.

آنگاه که داستان هجرت پیش آمد و مسلمانان به‌هم پیوستند و در شهر یربث (مدینه‌الرسول) مرکز گرفتند، آیات و سوره‌ها‌یی که مبین حقوق و حدود و اصول قوانین و احکام و عبادات و خطبه‌های جهاد است در مواقع و هنگامه‌ای متناسب نازل شد. نومسلمانان تازه چشم‌گشوده به قرآن، با شوق و شیفتگی، با جان و دل، هر سوره و آیه‌ای که نازل می‌شد فرامی‌گرفتند و بیشتر آنها آیات را در صفحات ذهن خود ضبط می‌کردند و آنها که نوشتن می‌دانستند روی پوست و صفحه‌های ورق و سنگ‌های صاف و استخوان‌های یهن می‌نوشتند و آياتی که به‌حسب مواقع متفرق نازل شده بود به‌دستور رسول‌اکرم(ص) در ردیف سوره‌ها و آیات مخصوص قرار می‌دادند، بسه این ترتیب تا آخرین آیات نازل‌ه را مسلمانانی که در محضر آن حضرت بودند به‌حسب قدرت حفظ و کتابت و مدت